

Ο ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΔΔΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Ευχαριστώ πολύ το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου που με προσκάλεσε να συμμετέχω στη σημερινή εκδήλωση

Αγαπητοί φίλοι και φίλες

Το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ επιβάλλει στα 47 συμβαλλόμενα κράτη να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις οποίες ήταν διάδικοι. Η ίδια η ΕΣΔΑ μάλιστα, καθιερώνει ένα μοναδικό παγκοσμίως, πρωτότυπο και ιδιαίτερα ενδιαφέρον, τριμερές ελεγκτικό σύστημα εποπτείας της εκτέλεσης των αποφάσεων αυτών.

Δηλαδή: **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - Συμβαλλόμενα Κράτη - Συμβούλιο Υπουργών**. Με το σύστημα αυτό, το κάθε κράτος ελέγχει και ελέγχεται, με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται σε σημαντικό βαθμό η εκτέλεση των αποφάσεων του Δικαστηρίου, οι οποίες διαφορετικά θα παρέμεναν ευχολόγιο.

Η συμμόρφωση, ως διαδικασία, ενεργείται από το κράτος, στη διακριτική ευχέρεια του οποίου ανήκει και η επιλογή των ενδεικνυόμενων μέτρων. Η αποτελεσματικότητα όμως και η επάρκεια των μέτρων αυτών, κρίνεται από το εκτελεστικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, η οποία επιτηρεί τη συμμόρφωση και συνεδριάζει κάθε Μάρτιο, Ιούνιο, Σεπτέμβρη και Δεκέμβρη...

Μερικά στοιχεία: Στο ΕΔΔΑ εκκρεμούν 735 προσφυγές κατά της Ελλάδας. Στην τριετία 2017-2019 έπαυσε η επιτήρηση σε **311** υποθέσεις οι οποίες και μπήκαν στο αρχείο. Σήμερα έχουμε **186** συνολικά ανεκτέλεστες αποφάσεις του ΕΔΔΑ. Από αυτές **σε ενισχυμένη επιτήρηση** έχουν υπαχθεί **72 υποθέσεις** που αφορούν σε παραβιάσεις που θίγουν τον σκληρό πυρήνα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε απλή επιτήρηση 105 υποθέσεις, ενώ υπάρχουν 9 ακόμη νέες ανένταχτες υποθέσεις.

1. Ο ρόλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στη διαδικασία της εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ

Το ΝΣΚ έχει κεντρικό ρόλο στο όλο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τόσο κατά την εκδίκαση της υπόθεσης ενώπιον του ΕΔΔΑ, όσο και κατά το στάδιο εκτέλεσης και συμμόρφωσης προς τις καταδικαστικές αποφάσεις. **Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ** είναι ο Agent,

δηλαδή ο εκπρόσωπος της Κυβέρνησης στο Δικαστήριο και τα μέλη του ΝΣΚ υπερασπίζονται την Ελλάδα στο ΕΔΔΑ. **Όταν** οι επικαλούμενες παραβιάσεις έχουν αποτελέσει αντικείμενο προηγούμενης πάγιας νομολογίας ή όταν η καταδίκη μας θεωρείται βέβαιη, προτείνουμε στον προσφεύγοντα τη συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς, με τη σύναψη φιλικού διακανονισμού και την καταβολή ενός ποσού. **Αν δεν γίνει δεκτή** η πρότασή μας, ακολουθεί μονομερής δήλωση της Ελλάδας που αναγνωρίζει την παραβίαση και προτείνει ένα ποσό δίκαιης ικανοποίησης, λίγο μικρότερο από αυτό που προτάθηκε για φιλικό διακανονισμό. **Αν δεν λυθεί έτσι η διαφορά**, τα μέλη μας παρουσιάζουν στο Δικαστήριο τη νομοθεσία μας, τη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων και τα επιχειρήματά μας, προκειμένου να αποδείξουμε και να πείσουμε ότι οι αποφάσεις των δικαστηρίων είναι σύμφωνες και συμβατές με την ΕΣΔΑ και εναρμονισμένες με τη νομολογία του ΕΔΔΑ.

Τα καταφέρνουμε καλά; Στην τριετία 2017-2018-2019 εκδόθηκαν 307 αποφάσεις του ΕΔΔΑ και από αυτές οι 93, δηλ. το 31% ήταν καταδικαστικές, 157 προσφυγές διαγράφηκαν από το πινάκιο λόγω φιλικού διακανονισμού ή μονομερούς δήλωσης και 57 απορρίφθηκαν.

Στις περιπτώσεις που θα εκδοθεί απόφαση του ΕΔΔΑ που θα αναγνωρίζει ότι παραβιάστηκε η ΕΣΔΑ, ο Agent αποκτά πιο σύνθετο ρόλο: Γίνεται και ο εκπρόσωπος του ΕΔΔΑ στη χώρα. Καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την εκτέλεση της απόφασης. Γίνεται **δηλαδή ένας ... Ιανός ... με την καλή έννοια.**

Τώρα τι γίνεται μόλις μας κοινοποιηθεί μια καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ; Η απόφαση μεταφράζεται, αναρτάται στην ιστοσελίδα μας και κοινοποιείται σε όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες και σε όλα τα Δικαστήρια. **Στόχος είναι** η ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων για να αποφευχθούν παρόμοιες παραβιάσεις στο μέλλον και να ληφθούν από τους αρμόδιους φορείς τα ενδεικνυόμενα μέτρα εκτέλεσης, **ατομικά και γενικά.**

Τα **ατομικά μέτρα εκτέλεσης** αφορούν στον προσφεύγοντα. **Στόχο** έχουν να θεραπευτούν οι συνέπειες της παραβίασης της ΕΣΔΑ και να βρεθεί ο προσφεύγων στην κατάσταση που θα ήταν, εάν δεν είχε μεσολαβήσει η παραβίαση. **Όπου αυτό** δεν είναι εφικτό, το ΕΔΔΑ του επιδικάζει δίκαιη ικανοποίηση για την **ηθική του βλάβη** και αποζημίωση για τυχόν **υλική του ζημία**. Ατομικά μέτρα είναι επίσης η πλήρης εκτέλεση της εθνικής δικαστικής απόφασης ή η επανάληψη της δίκης στο πλαίσιο της οποίας διαπιστώθηκε η παραβίαση της ΕΣΔΑ.

Το ΝΣΚ, φροντίζει και για την πληρωμή των ποσών που επιδικάζονται στους προσφεύγοντες. Δυσκολίες ανακύπτουν και στο στάδιο αυτό. Άλλοι στερούνται νομιμοποιητικών εγγράφων, άλλοι δεν έχουν ΑΦΜ, άλλοι δεν έχουν τραπεζικό λογαριασμό, άλλοι έχουν μεταβεί σε άλλη χώρα ή επέστρεψαν στην πατρίδα τους ή εξαφανίστηκαν...

Το δυσκολότερο όμως μέρος της συμμόρφωσης, αφορά στη λήψη των **γενικών μέτρων συμμόρφωσης**, αφού αυτά απαιτούν πολιτικές πρωτοβουλίες, κατάλληλες πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, αλλαγές στη νομοθεσία, στη διοικητική πρακτική αλλά και στη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας. Άρα διαδικασία σύνθετη, περίπλοκη και χρονοβόρα.

Το ΝΣΚ μέσα σε 6 μήνες από την τελεσιδικία της απόφασης του Δικαστηρίου, διαβιβάζει στην Επιτροπή Υπουργών ένα «**Σχέδιο Δράσης**» για τα ατομικά και γενικά μέτρα που σκοπεύει να λάβει η Ελλάδα, προκειμένου να συμμορφωθεί με αυτήν. **Η μη συμμόρφωση** ή η μη υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης έχει ως συνέπεια την έκδοση ενός επικριτικού **Ενδιάμεσου Ψηφίσματος** από την Επιτροπή Υπουργών. Ακόμα μπορεί να παραπεμφθεί το κράτος ξανά στο ΕΔΔΑ με το άρθρο 46§4. **Όταν η χώρα** έχει πλέον λάβει μέτρα, το ΝΣΚ συντάσσει και διαβιβάζει στην Επιτροπή Υπουργών μία «**Έκθεση Δράσης**» και ζητάει τον τερματισμό της επιτήρησης που υλοποιείται με την έκδοση ενός **Τελικού Ψηφίσματος**, από την Επιτροπή Υπουργών, οπότε η υπόθεση αρχειοθετείται. Τηρουμένων των αναλογιών, το ΝΣΚ ανταποκρίνεται, κατά την άποψή μου αποτελεσματικά στον σύνθετο ρόλο που του έχει ανατεθεί στο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τηρώντας τον νόμο, αλλά επιδεικνύοντας, ταυτόχρονα την απαραίτητη νομική ευελιξία.

2. Παραδείγματα συμμόρφωσης σε αποφάσεις του ΕΔΔΑ

Τα τελευταία χρόνια, τόσο η νομοθετική, όσο και η εκτελεστική, αλλά και η δικαστική εξουσία, έχουν προχωρήσει σε πλήθος πρωτοβουλιών σε συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

Η Νομοθετική εξουσία: Έγιναν 4 αλλαγές στο Σύνταγμά μας ... Στην αναθεώρηση του 2001, λόγω της απόφασης HORNSBY τροποποιήθηκε το άρθρο 95 Σ και θεσπίστηκε η υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Ακολούθησε η έκδοση του ν.3068/2002 όπου, θεσπίστηκε η δυνατότητα αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου. Επίσης, εξαιτίας της

απόφασης *Θλιμμένος (34369/97)*, προστέθηκε **ερμηνευτική δήλωση** στο **άρθρο 4 Σ** για να δοθεί η δυνατότητα εναλλακτικής θητείας στους αντιρρησίες συνείδησης.

Λόγω της απόφασης *Τσίρλης και Κουλουμπάς κλπ (19233/91)*, **τροποποιήθηκε η διάταξη του Άρθρου 93§3 Σ** επειδή η καταδικαστική απόφαση του ΑΠ δεν έλαβε υπόψη πάγια νομολογία ότι οι μάρτυρες του Ιεχωβά είναι πιστοί γνωστής θρησκείας.

Τέλος, στην **αναθεώρηση του 2008**, λόγω της απόφασης *Λυκουρέζου (33554/03)* **τροποποιήθηκε το άρθρο 57 Σ και καταργήθηκε το απόλυτο ασυμβίβαστο της βουλευτικής ιδιότητας.**

Ενδεικτικά αναφέρω επίσης ότι: **Τροποποιήθηκαν** διατάξεις του ΚΔιοικΔικ, του ΚΠολΔ και του ΑΚ για να δοθεί η δυνατότητα επανάληψης της δίκης ενώπιον διοικητικών και ποινικών δικαστηρίων και στις υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας στα πολιτικά δικαστήρια, σε περίπτωση έκδοσης καταδικαστικής απόφασης από το ΕΔΔΑ. **Τροποποιήθηκε** το άρθρο 137 Α του ΠΚ και υιοθετήθηκε ο ορισμός της ΕΣΔΑ για τα βασανιστήρια. Επίσης, τροποποιήθηκε το άρθρο 171 του ΚΠοινΔ όπου προβλέπεται ως λόγος απόλυτης ακυρότητας η παραβίαση των προβλεπόμενων από την ΕΣΔΑ δικαιωμάτων του κατηγορουμένου. **Τροποποιήθηκε** το άρθρο 315 παρ. 4 ΚΠοινΔ ώστε στις συνεδριάσεις των Δικαστικών Συμβουλίων, για ζητήματα προσωρινής κράτησης, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα, να καλείται υποχρεωτικά σε αυτοπρόσωπη παράσταση ο κατηγορούμενος (ομάδα υποθέσεων Γιοσάκης και λοιποί).

Τροποποιήθηκαν διατάξεις του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων. Ψηφίστηκαν νόμοι για την επιτάχυνση των εθνικών δικών, για τον έλεγχο συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις αποφάσεις των Δικαστηρίων. Ορίστηκε ο Συνήγορος του Πολίτη, ως Μηχανισμός διερεύνησης περιστατικών βίας και αυθαιρεσίας των κρατικών οργάνων κλπ.

Η Εκτελεστική εξουσία: Και η Διοίκηση όμως έχει ανταποκριθεί και έχει μεταβάλλει τη διοικητική της πρακτική ή έχει λάβει μέτρα σε επίπεδο διοικητικής οργάνωσης. Μερικά πρόσφατα παραδείγματα: **Το νοσοκομείο** που λειτουργεί στις φυλακές Κορυδαλλού εντάχθηκε στο ΕΣΥ, πάρθηκαν μέτρα αναδιοργάνωσης και ενίσχυσης των ιατρικών δομών του και βελτιώθηκαν οι συνθήκες κράτησης οροθετικών κρατουμένων (απόφαση Μαρτζακλής).

Η δημιουργία δύο εξειδικευμένων Διευθύνσεων στην ΕΛΑΣ (Αθηνών και Θεσ/νίκης) και συνολικά 68 γραφείων σε Αθήνα και επαρχία για την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας.

Ο ορισμός Ειδικών Εισαγγελιών για εγκλήματα ρατσιστικής βίας.

Η δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου κατά του **Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας** και άλλες πολλές πρωτοβουλίες σε συμμόρφωση προς την απόφαση Sakir. Στο πλαίσιο εκτέλεσης της ίδιας απόφασης, αλλά και άλλων αποφάσεων (π.χ. Chowdury) για την εμπορία ανθρώπων ή τη σωματεμπορία έχει ενισχυθεί σημαντικά η συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς, όπως τον ΟΑΣΕ και την ECRl κλπ. για την ανάληψη συντονισμένων δράσεων, την εκπόνηση προγραμμάτων, τη διοργάνωση εκδηλώσεων κλπ.

Πολλές πρωτοβουλίες και μέτρα έχουν ληφθεί προς εκτέλεση των αποφάσεων *Σαμπάνη και Λαβίδα* (εκπαίδευση παιδιών Ρομά) π.χ. **σύσταση** «Ειδικής Γραμματείας κοινωνικής Ένταξης Ρομά» για την οργάνωση και εκτέλεση σχεδιασμού πρόσβασης των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση, την υγεία και κατοικία. Εφαρμογή του «Εθνικού Σχεδίου για την Ενσωμάτωση των Ρομά» και του «Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021».

Η Δικαστική εξουσία: Όμως και ο Έλληνας δικαστής έχει ανταποκριθεί στην υποχρέωση συμμόρφωσής του. Αναφέρω ενδεικτικά, αφού το θέμα μας είναι η νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, την απόφαση 2165/13 του ΣτΕ, την απόφαση 14/2010 του ΑΠ και την απόφαση 26/2010 του ΕΣ.

Συμπέρασμα: Η εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ με τις αλλαγές που έγιναν σε νομοθετικό, διοικητικό και δικαστικό επίπεδο, συνέβαλε καθοριστικά και έδωσε ώθηση σημαντική στον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας και στον εκδημοκρατισμό πολλών αναχρονιστικών θεσμών σε θέματα θρησκευτικής ελευθερίας, παιδείας, οικογενειακού δικαίου κλπ.

3. Δυσκολίες στην εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ

Σήμερα εκκρεμεί η εκτέλεση 186 αποφάσεων του ΕΔΔΑ. Και, παρότι αυτός είναι ιστορικά ο μικρότερος αριθμός ανεκτέλεστων ελληνικών αποφάσεων, είναι πολλές. Γιατί όμως έχουμε τόσες ανεκτέλεστες αποφάσεις; Γιατί παρουσιάζεται αυτή η μη κολακευτική εικόνα για την πατρίδα μας; Αν και κάθε περίπτωση συμμόρφωσης παρουσιάζει τα δικά της

χαρακτηριστικά, εύκολα εντοπίζονται δυο - τρεις αγκυλώσεις που πάγια ταλαιπωρούν τη χώρα μας:

1ο) Για την εκτέλεση και εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ απαιτείται στενή συνεργασία, ευελιξία, συλλογική δουλειά, προσήλωση στον κοινό στόχο, χωρίς να υπολογίζεται το τυχόν **πολιτικό κόστος ή η δυσαρέσκεια συντεχνιακών ομάδων**. Επίσης πρέπει να συμβάλουν και να συνεργαστούν και οι τρεις εξουσίες, με αλλαγές στη νομοθεσία, στη νομολογία και στη διοικητική πρακτική. Ως λαός όμως δεν φημιζόμαστε για την έφεσή μας για συνεργασίες και συλλογική δουλειά... **Άρα** μεγάλος ο βαθμός δυσκολίας. Επίσης, σε διοικητικό επίπεδο, είναι προβληματικό κατά την άποψή μας το ότι υπάρχουν δεκάδες αρμόδιες ή συναρμόδιες υπηρεσίες μεταξύ των υπουργείων που μοιραία κάνουν το σύστημα δυσκίνητο και δυσλειτουργικό (**η συναρμοδιότητα είναι βασική ασθένεια της Δημόσιας Διοίκησης**). Τυχόν μέτρα που λαμβάνονται, πολλές φορές στην πορεία ατονούν, επειδή ένας κρίκος σ' αυτή την αλυσίδα αδρανεί.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα: Για να απλοποιήσουμε τη διαδικασία εκτέλεσης των αποφάσεων των εθνικών δικαστηρίων που διατάσσουν την άρση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης (άρθρο 32 του ν. 4067/2012 - αποφάσεις Μπέκα-Κουλοχέρη). Από το 2015 που ενημερώσαμε την Επιτροπή Υπουργών ότι συγκροτήσαμε ειδική Επιτροπή για το θέμα αυτό, μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει τίποτα... Στη Σύνοδο της Επιτροπής Υπουργών του Μαρτίου 2020 θα ερωτηθούμε πάλι τι κάναμε....

2ο) Δεν θεσπίσαμε ακόμη ένα εθνικό αποτελεσματικό ένδικο μέσο για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές, έτσι ώστε να μειωθούν οι εκκρεμείς υποθέσεις κατά της Ελλάδας, να μειωθούν οι καταδικαστικές αποφάσεις κατά της χώρας μας και να μειωθούν οι αποζημιώσεις που πληρώνουμε κάθε χρόνο σε φυλακισμένους λόγω υπερπληθυσμού κυρίως στον Κορυδαλλό. Γιατί δεν γίνονται μεταγωγές των παραπονούμενων π.χ. σε φυλακές που η πληρότητα είναι στο 50% ή 60%; Το ΝΣΚ παρέδωσε στον αρμόδιο Υπουργό σχέδιο νομοθετικής ρύθμισης για το συγκεκριμένο εθνικό ένδικο μέσο, για να κατατεθεί στη Βουλή.

3ο) Έχουν συγκροτηθεί 2 Επιτροπές για την παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, στη Βουλή και στο Υπ. Δικαιοσύνης. Η πρώτη φαίνεται να δραστηριοποιείται μόλις το τελευταίο διάστημα, ενώ η δεύτερη μάλλον χρειάζεται ενίσχυση.

Βέβαια, υπάρχουν και άλλες παράμετροι που δημιουργούν προσκόμματα στην εκτέλεση των αποφάσεων αφού, είτε είναι υπέρμετρη η επιβάρυνση του κράτους, είτε αυτή προσκρούει σε θεμελιώδεις αρχές του δικονομικού μας συστήματος. Για παράδειγμα: **α)** Οι συνθήκες κράτησης μεταναστών και προσφύγων στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Με δεδομένες τις ανεξέλεγκτες ροές που επιτείνουν τις ελλείψεις σε υποδομές και μέσα, η χώρα μας καλείται να σηκώσει ένα δυσανάλογο βάρος σε ένα τεράστιο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα που δοκιμάζει τα όρια και τις αντοχές του συστήματος στην Ευρώπη... **β)** Η υπόθεση Αναστασάκης (6/12/2011) όπου η διαπίστωση παραβίασης του άρθρου 6 ουσιαστικά προέρχεται -κατά την κρίση του ΕΔΔΑ- από τη θεμελιώδη για το ελληνικό δικονομικό δίκαιο αρχή της προδικασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο και με όλες αυτές τις αρμόδιες και συναρμόδιες υπηρεσίες, το **ΝΣΚ**, προσπαθεί, άλλοτε να λειτουργήσει ενοποιητικά και άλλοτε, ως μοχλός πίεσης για να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα.

4. Τι πρέπει να κάνουμε για να λύσουμε τα προβλήματα εκτέλεσης αποφάσεων ΕΔΔΑ

1ο) Να θεσπίσουμε εθνικά ένδικα μέσα ή προσφυγές για τη θεραπεία των σχετικών παραπόνων παραβίασης, έτσι ώστε να επαναπατρίσουμε τις διαφορές αυτές και να τις επιλύουμε με φιλικό διακανονισμό εδώ, με τους δικούς μας μηχανισμούς.

2ο) Να βελτιώσουμε και κυρίως να απλουστεύσουμε τους εθνικούς μηχανισμούς για τη γρήγορη και αποτελεσματική συμμόρφωση προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

3ο) Η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία να παρεμβαίνουν πιο αποτελεσματικά στην κατεύθυνση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν διαπιστώνεται αντίθεση της νομοθεσίας μας στην ΕΣΔΑ. Δεν χρειάζεται να περιμένουμε την απόφαση του ΕΔΔΑ.

4ο) Να εναρμονιστεί η νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων σε καίρια ζητήματα προς την αντίστοιχη νομολογία του ΕΔΔΑ. Θα πρέπει δηλ. πάντα οι ανώτατοι δικαστές μας να έχουν ζωντανή στα μάτια τους τη Σύμβαση και αν διαπιστώνουν ότι η λύση που προκύπτει από την ισχύουσα νομοθεσία προσκρούει στην ΕΣΔΑ, τότε να γίνεται ερμηνεία των διατάξεων και υπό το φως της ΕΣΔΑ και της νομολογίας του ΕΔΔΑ.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ζούμε σε ένα περιβάλλον γενικευμένης αστάθειας και διεθνούς κρίσης που θέτει σε κίνδυνο τα ανθρώπινα δικαιώματα καθημερινά σε όλα τα επίπεδα. Οι μεταβολές που γίνονται σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο, γεωπολιτικές, οικονομικές, τεχνολογικές, βιοτεχνολογικές, πολιτισμικές, κλιματολογικές, περιβαλλοντικές, μαζί με την αλματώδη αύξηση των ανισοτήτων και το προβάδισμα του οικονομικού έναντι του πολιτικού και του κοινωνικού, **καθιστούν ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη**, το κράτος να δείξει μεγαλύτερη ευαισθησία στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. **Στο πλαίσιο της προστασίας** συμπεριλαμβάνεται και **η πλήρης συμμόρφωση** προς τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ ως μια έμπρακτη απόδειξη της ενδυνάμωσης των αρχών της χρηστής διοίκησης, του κράτους δικαίου και της ασφάλειας του δικαίου.

Το ΝΣΚ, στο μέτρο που του αναλογεί, είναι σταθερά προσανατολισμένο προς αυτή την κατεύθυνση. Και αυτό γιατί όταν μιλάμε για ανθρώπινα δικαιώματα, έχουμε πάντα υπόψη ότι δεν υπάρχουν ιεραρχήσεις.

Όλοι, ανεξάρτητα από φυλή, φύλο, χρώμα, εθνικότητα, ιδεολογία ή οικονομική κατάσταση έχουν τα ίδια δικαιώματα, την ίδια προστασία. Και μεγαλύτερη προστασία θα έλεγα ότι χρειάζονται οι πιο αδύναμοι, οι πιο ανήμποροι, οι πιο αδικημένοι, οι πιο ευάλωτοι.

Σας ευχαριστώ.